

# Дневникъ

(стенографски)

на

## XVII<sup>то</sup> обикновено Народно събрание.

Втора редовна сесия.

19 заседание, събота, 6 февруарий 1916 г.

(Открито отъ председателя г. д-ръ Д. К. Вачовъ, въ 3 ч. 45 м. слѣдъ пладне).

Председателъ: (Звъни) Засѣданието се открива  
Г. Секретарь ще прочете списъка на г. г. народнитъ представители, за да се види кои присѣствуватъ и кои отсъствуватъ.

Секретарь д-ръ В. Михалчевъ: (Прочита списъка). Отсъствуватъ г. г. народнитъ представители: Иванъ Ангеловъ, Константинъ Апостоловъ, Димитъръ Арнаудовъ, Никола Атанасовъ, Марчо Атанасовъ, Иванъ Багаровъ, Григоръ Василевъ, Костадинъ Василевъ, Георги Генковъ, Сѣбо Георгиевъ, д-ръ Лазаръ Дагоровъ, Йорданъ Дечевъ, Димитъръ Джанкардашлийски, Станчо Доневъ, Станчо Златевъ, Йорданъ Йоновъ, Сотиръ Каландеровъ, Белизаръ Каракашевъ, Миле Каралъевъ, Василь Коларовъ, Добри Кротневъ, Дамянъ Лихарски, Никола Наумовъ, Александъръ Недевъ, Адамъ Нейчевъ, Никола Ненчовъ, Паскаль Паскалевъ, Кръстю Пастуховъ, Елио Петковъ, Методий Петровъ, Димитъръ Поповъ, Христо Славейковъ, Илия Стоевъ, Георги Стоиловъ, Дечо Теневъ, д-ръ Димитъръ Тодоровъ, Димитъръ Тошковъ, Теню Узуновъ, Хашимъ бей, д-ръ Владимиръ Черневъ и Стоянъ Шиваровъ).

Председателъ: Отъ 245 народни представители отсъствуватъ 41; налице сѣ 204. Значи, има достатъчно число за, да може засѣданието да се счита законно.

Дадени сѣ слѣднитъ отпуски:

На народния представител г. д-ръ Лазаръ Дагоровъ — още 5 дена по причина на болѣсть, начинающа отъ 8 тог.

На народния представител г. Станчо Златевъ — 4-дневенъ отпускъ, начинающа отъ 8 т. м.

На народния представител г. Илия Стоевъ — 5-дневенъ отпускъ, начинающа отъ вчера.

На народния представител г. Бешко Дуновъ — 1-дневенъ отпускъ, за 3 т. м.

На народния представител г. Адамъ Нейчевъ — 10-дневенъ отпускъ, начинающа отъ 4 т. м.

Народниятъ представител г. Василь Коларовъ, на когото председателството бѣ дало 10-дневенъ отпускъ, иска да му се продължи отпускътъ съ още 15 дена, по причина на болѣсть. Които сѣ съгласни съ това негово искане, да си вдигнатъ ржката. Мнозинство, прието.

Народниятъ представител г. Георги Миневъ, който се е ползувалъ досега съ 5-дневенъ отпускъ, иска други 6 дена, начинающа отъ 8 т. м. Които сѣ съгласни съ това негово искане, да си вдигнатъ ржката. Мнозинство, прието.

Другъ единъ въпросъ се представя на Народното събрание да разрѣши. Той е следующиятъ. Народниятъ представител г. Иванъ Желевъ е далъ заявление, съ което

иска врѣмето отъ 20 ноемврий 1915 г. до 15 януарий г. г. да му се счита, че е билъ въ отпускъ. Представя едно удостоверение отъ съдебния слѣдователъ, че е билъ въ това врѣме арестуванъ. Този въпросъ бюрото не може да го разрѣши, а го предлага на Народното събрание.

В. Кознички: Да се прати въ комисията.

Председателъ: Ако нѣкой желае да говори по него, може да поиска думата.

Има думата г. Величко Кознички.

В. Кознички: Прѣди всичко, такъвъ единъ въпросъ трѣбва да бѣде поставенъ на дневенъ редъ, за да може народното представителство да бѣде добръ освѣдомено, да го изучи. Понеже сега слѣдъ доклада, който г. прѣдседателъ на Камарата направи, е ясно, че народниятъ представител г. Иванъ Желевъ въ това врѣме е билъ въ затворъ по разпорѣждане на надлежнитъ слѣдствени власти, то не може по никой начинъ да считаме, че той е билъ въ отпускъ. То ще бѣде много смѣшно. И азъ се чудя на дързостта на г. Ивана Желевъ, тогава, когато той е билъ по разпорѣждане на слѣдбнитъ власти, въ затворъ, да иска да се счита въ отпускъ. Азъ бихъ го молилъ, даже за негово достойнство и за достойнството на Парламента, да оттегли заявлението си.

Председателъ: Има думата г. Марко Турлаковъ.

М. Турлаковъ: Г. г. народни представители! Въ случая въпросътъ не е тъй простъ, както г. Кознички го представя. Отъ 20 ноемврий до 14 декемврий каква работа вършихме? Бѣхме всички въ отпускъ. Нашитъ засѣдания почнаха отъ 14 декемврий и се свършиха на 22 декемврий. Отъ 22 декемврий до 11 януарий пакъ не бѣхме на работа. Прѣзъ туй врѣме, на 20 ноемврий, е билъ произволно задържанъ г. Желевъ отъ военно-полжитъ власти, . . . .

А. Христовъ: Защо?

М. Турлаковъ: . . . безъ да бѣде разпитанъ до 10 януарий. Докраи прѣдъ тукашнитъ военно-слѣдствени власти, става разслѣждане и виждатъ, че не е виновенъ, че нѣма защо да го държатъ. Не стига дѣто е извършенъ надъ него произволъ отъ военно-слѣдбната власть, че го е държала близо два мѣсеца въ единъ занданъ, отъ гдѣто, ако не е билъ прѣмѣстенъ по милость, нѣмаше да бѣде при насъ, не стига, казвамъ, това, ами г. Кознички

казва, че не трябва да му се счита, че е бил пръв това време въ отпуск. Санкциите ние се притрупахме от работа и ни се платиха днешни, та на г. Желевъ не трябва да се плати. Азъ не зная какъ ще бъде логиката у насъ и тая правда, която Народното събрание трябва да раздава, ако тъй погледнемъ на тая работа.

**Н. Мушановъ:** Най-право е да се постави въпросътъ на дневен редъ.

**Председателятъ:** Нима защо да се туря на особенъ дневен редъ. То е искане да се счита известно време прѣкарано въ отпускъ и Народното събрание трябва да рѣши да или не.

Има думата г. Никола Мушановъ.

**Н. Мушановъ:** Трябва да видимъ най-напредъ по същество, защо е билъ арестуванъ и ималъ ли е възможностъ да иска отпускъ или е нѣмалъ. По същество би се повдигналъ и другъ въпросъ, именно, че не е хубаво, слѣдъ като съмъ билъ два мѣсеца извънъ Събранието, да искамъ да ми се счита, че съмъ билъ въ него.

**М. Такевъ:** Разбира се.

**Н. Мушановъ:** Ако съмъ ималъ възможностъ да искамъ отпускъ — да съмъ поискалъ. Затуй най-право е да се изпрати въ комисията и да се постави въ дневен редъ. Тогава можемъ да рѣшимъ да си получимъ паритѣ. Но въпросътъ трябва да се изучи.

**Председателятъ:** Споредъ една телеграма на полския воененъ слѣдователъ, изпратена по поводъ на едно наше запитване по-рано, той е билъ арестуванъ по прѣстъпление, прѣвидено въ чл. 111 пунктъ 4 и чл. 115 отъ наказателния законъ — по аферата Деклозиеръ.

**М. Турлаковъ:** А слѣдъ като е билъ разследванъ отъ военно-сѣдебния слѣдователъ, намѣрилъ го, че не е виновенъ, и го освободилъ.

**Председателятъ:** Има думата г. д-ръ Петъръ Джидровъ.

**Д-ръ П. Джидровъ:** Азъ мисля, че въпросътъ неправомерно се слага. Съ заявлението отъ г. Ивана Желевъ, нашъ другаръ въ Парламента, се иска да му бъде разрѣшенъ отпускъ за едно време, което е минало. Съ таква искане Камарата не може да се занимае. Тя трябва да рѣши въпроса друго-яче. Отпускъ се дава на лице, което не може да се яви по нѣкаква оправдателна причина, или по независещи отъ него причини. Днесъ искамъ да ми разрѣшите утрѣ да не се явя, защото съмъ боленъ. Но когато азъ не съмъ се явилъ, мога да направя искане прѣдъ Камарата само въ смисълъ да се признае отсъствието ми за оправдано; ако се признае отсъствието ми за оправдано, азъ съмъ въ правото на народенъ прѣдставителъ по отношение на счетоводството, ако не ми се признае за оправдано, нѣма да получа нищо.

**М. Турлаковъ:** Азъ мисля, че тъй е и заявлението.

**Д-ръ П. Джидровъ:** Значи, въ такъвъ случай, ние ще трябва да знаемъ: г. Иванъ Желевъ, който е билъ арестуванъ отъ военно-слѣдственитѣ власти за прѣстъпление прѣвидено въ чл. 111 отъ наказателния законъ или за каквото и да е прѣстъпление, Иванъ Желевъ, който е пуснатъ на свобода отъ сѣдитѣ военно-слѣдствени власти и за него нѣма искане да се затвори и даде подъ слѣдъ, за рѣшето, когато е билъ задържанъ и пуснатъ отъ тия власти, е ли билъ въ оправдателно отсъствие прѣдъ насъ или не. Понеже слѣдствието спрѣмо него е свършено, понеже не се прави искане отъ военно-слѣдственитѣ власти да бъде арестуванъ и даденъ подъ слѣдъ, значи въ стадия на разследването на една афера, когато, както той, така и други могатъ да бъдатъ задържани, той е билъ въ невъзможностъ да се яви. Достатъчно е тая работа да бъде установена прѣдъ насъ, за да признаемъ да бъде оправдано отсъствието му и правото му на дневни. Ето защо, ако искате да бъде разрѣшенъ въпросътъ днесъ, трябва да се постави така: на г. Иванъ Желевъ, който е билъ задържанъ не по собствена вина и пуснатъ, отсъствията отъ засѣданията му се считатъ извинени.

**М. Турлаковъ:** Тѣй е поставенъ въпросътъ и има удостоверение отъ слѣдствената власть.

**Председателятъ:** Има думата г. Тодоръ Лукановъ.

**Т. Лукановъ:** Присъединявамъ се къмъ мнѣнието да се постави въпросътъ на дневен редъ. За да почива нашето рѣшение на правилна основа, както виждате, ще има нужда отъ извѣстни справки. Понеже това е тъй и понеже въпросътъ има принципиаленъ характеръ, азъ мисля, че трябва да бъде поставенъ на дневен редъ. Прочее, прѣдлагамъ отъ страна на нашата група да се постави на дневен редъ.

**Председателятъ:** Има думата г. Петъръ Даскаловъ.

**П. Даскаловъ:** Г. г. народни прѣдставители! Нима защо да се постави въпросътъ на дневен редъ. Г. Иванъ Желевъ идва и казва: бѣхъ затворенъ и стояхъ въ затвора, моля ви се, дайте ми дневнитѣ пари. Нито нѣкаквитѣ морали, за който говори г. Турлаковъ, нито казаното отъ г. Джидровъ, който стана ужъ да тури на по-права основа въпроса, а въ същностъ пакъ на същата основа го постави, не сж въ положение да измѣнятъ работата. Единъ прѣдставителъ, който е стоялъ 10—20 дни въ затвора прѣвъ време, когато Народното събрание е имало засѣдания, не може въ никой случай, даже когато е правъ, като свѣтецъ, да дойде да иска да му се дадатъ пари отъ насъ. Ако искате, азъ лично считамъ, че е една нетактичностъ отъ страна на г. Желева да вземе да се излага прѣдъ Народното събрание за нѣколко лева дневни, които ще получи, и да повдига такъвъ въпросъ.

**С. Омарчевски:** Тукъ има принципиаленъ въпросъ.

**П. Даскаловъ:** Нима принципиаленъ въпросъ. Той е жалко въ затвора прѣвъ това време по негова вина, а не по моя вина. Че нѣкои негови другари намѣрили за пиповни, а него за правъ и го освободили, то не измѣнява нѣщо обстоятелствата. Може-би и той щѣше да бъде отъ виновнитѣ и досега да бъде задържанъ. Защото го освободили, да иде да иска да се счита, че въ това време е билъ въ отпускъ, то е срамно, и азъ се чудя на онѣзи г. г. народни прѣдставители, които могатъ да допуснатъ, че време, прѣвъ което единъ народенъ прѣдставителъ е прѣкаралъ въ затвора, може да се счита прѣкарано въ отпускъ.

**Председателятъ:** Има думата г. Илия Кирковъ.

**И. Кирковъ:** Г. г. народни прѣдставители! Г. Даскаловъ каза своето мнѣние по въпроса за извиняване отсъствието на г. Иванъ Желева отъ Народното събрание, което е станало не по негова вина, очевидно съ желание мнението му да бъде възприето. Азъ, обаче, който всѣки пътъ, когато други говорятъ, се сила да цѣня думитѣ имъ и да разбира онова, на което искатъ да дадатъ значение, не мога въ-този моментъ да не си изповѣдамъ добросъвестно онова, което е засѣдало въ моята душа, именно че и въ срѣдата на болшинството има хора — и тѣ сж повече — които ще погледнатъ съ голѣма сериозностъ и добросъвестностъ на въпроса за извиняване отсъствието на г. Иванъ Желевъ. Азъ въ едно отношение бихъ се съгласилъ съ г. Даскалова, именно, че, ако е въпросъ за дневнитѣ, които г. Иванъ Желевъ слѣдва да получи прѣвъ туй време — може-би, той има едно добро състояние, за да не се излага прѣдъ Народното събрание и да иска единъ видъ милостъ, както нѣкои тукъ казаха — но азъ схващамъ, че тукъ не е толкова въпросъ за нѣкакви дневни, колкото да бъде извиненъ г. Иванъ Желевъ за своето отсъствие въ едно време, когато не по своя вина е отсъствувалъ.

Азъ доколкото знамъ, г. г. народни прѣдставители, въпросътъ стои така: — самъ г. Желевъ се изповѣда — военно-сѣдебнитѣ власти въ оная мѣстностъ, какъто живѣе г. Желевъ, смѣтали, че той трябва да отговаря за извѣстни прѣстъпления и го задържатъ, обаче, когато дохожда въ София, разследватъ го и веднага го освобождаватъ. Има ли смисълъ, прочее, да се смѣта за виновенъ г. Иванъ Желевъ, загдѣто несвоевременно се е явилъ въ Камарата? И като вървамъ, че той настоява по-скоро да му се извинятъ отсъствията, защото е отговоренъ прѣдъ своитѣ избиратели, дължа да настоя прѣдъ васъ да се

рѣши въпросътъ въ смисълъ, че г. Иванъ Желевъ трѣбва да бѣде извиненъ, задѣто не се е явилъ въ Събраниято.

Прѣдседателъ: Има думата г. Гочо Димовъ.

Г. Димовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че искането на г. Желева е неоснователно и трѣбва да се остави безъ послѣдствие. Този въпросъ се намира въ зависимость отъ разрѣшението на другъ единъ въпросъ. Той можеше да има основание да иска отъ Народното събрание или пъкъ отъ надлежните власти, които сж го задържали, да му се плати възнаграждението само тогава, когато докаже, че е билъ неоснователно задържанъ.

М. Турлаковъ: Има удостоверение.

Г. Димовъ: Удостоверението, което азъ не съмъ челъ, по което докладва г. прѣдседателъ, казва, че той е билъ задържанъ по извѣстното дѣло Деклозиеръ. Прокурорскиятъ надзоръ не казва, че той неоснователно и недобросъвестно е билъ задържанъ. Ако, дѣйствително, г. Иванъ Желевъ съ своитъ дѣйствия е далъ достатъчно основания на военните власти, за да го задържатъ и привлѣкатъ подъ слѣдствие, вината не е на Народното събрание. Слѣдователно, щомъ съ своитъ дѣйствия е далъ най-малко подозрѣние, той има една вина и послѣдствията отъ тая вина той трѣбва да понесе.

Независимо отъ туй, рѣшението на Народното събрание да му се признаятъ като извинителни тия отсъствия, би било косвено разрѣшение на другъ единъ въпросъ, съ който ние не сме сезирани: правилно ли е билъ той задържанъ или не. Ето защо, понеже той не иска да се признае отъ насъ, че неправилно е билъ задържанъ, и не е прѣдставилъ доказателства за това, азъ мисля, че Народното събрание ще направи една грѣшка, ако рѣши въпроса въ смисълъ да се уважи негово искане. Прочее, моля Народното събрание да остави това негово искане безъ послѣдствие.

М. Турлаковъ: Азъ искамъ да формулирамъ нашето прѣдложение.

Прѣдседателъ: Говорихте веднѣжъ и нѣмате право, споредъ правилника, да говорите два пѣкти.

М. Турлаковъ: Г. прѣдседателю! Най-послѣ, по правилника имамъ право да говоря, защото не сж говорили повече отъ 10 души.

Прѣдседателъ: Втори пѣктъ не може да говорите по единъ въпросъ — четете правилника.

М. Турлаковъ: Ние сме съгласни да се постави въпросътъ на дневенъ редъ.

Въ допълнение на онова, което каза г. Джицровъ, имамъ отъ наша страна да заявя, че тукъ отъ тая трибуна е прѣдлагано да оправдаваме отсъствия за минало врѣме. Така щото, това не е новъ прецедентъ, такива прецеденти сме имали и по-рано.

Въ отговоръ на г. Даскалова, имамъ да заявя, че най-малко право имаше той да се обявява противъ, защото г. Даскаловъ ще си спомни — позовавамъ се и на г. министра Поповъ, бившиятъ прѣдседателъ на анкетната комисиия — че миналата година г. Даскаловъ бѣше цѣлъ мѣсець въ Германия и, като дойде, поиска да му извинимъ отсъствието, ние му ги извинихме и му се платиха дневнитъ (Ръкоплѣскания отъ лѣвия центъръ)

Отъ крайната лѣвица: А-а-а!

М. Турлаковъ: Азъ мисля, че не трѣбва да се поставяме на партизанска почва, а трѣбва да погледнемъ по-сериозно и да оградимъ народните прѣдставители отъ произволъ, отъ кждѣто и да идатъ тѣ — било отъ сѣдебнитъ или военнитъ власти.

П. Даскаловъ: Моля за думата. Нѣма да ви оставя подъ впечатлението на една лъжа.

М. Турлаковъ: Нека стане г. министъръ Поповъ и да каже лъжа ли е? Азъ се позовавамъ на неговата честна дума — нека излѣзе той да ме изобличи. (Пѣрѣкриване между г. Марко Турлаковъ и г. Петъръ Даскаловъ)

П. Даскаловъ: Азъ бѣхъ подалъ заявление за отпускъ, още когато трѣгнахъ за Германия. Понеже г. прѣдседателъ не бѣше го внесалъ въ Народното събрание...

С. Омарчевски: Не си подалъ заявление.

П. Даскаловъ: Подадохъ го и го има въ архивата. Слѣдъ като се върнахъ, азъ се карахъ съ г. прѣдседателя, че не е доложилъ моето заявление на Народното събрание, за да ми разрѣши отпускъ, и подновихъ заявлението си. Не съмъ като вашия другаръ, който, като е билъ заговоренъ, има съвѣстъ да иска отпускъ.

М. Турлаковъ: Той е билъ произволно задържанъ, пъкъ ти самъ си отишълъ. (Глъчка)

Прѣдседателъ: (Звъни) Моля, тишина, за да се гласува.

Има двѣ прѣдложения; едно прѣдварително: да се изпрати заявлението въ комисия, която да проучи въпроса и слѣдъ това да се тури на дневенъ редъ, и второ, което се прѣдлага отъ самия заявитель.

Най-напрѣдъ ще се гласува първото. Които сж съгласни съ прѣдложението да се изпрати въпросътъ въ комисията и подиръ туй да се тури на дневенъ редъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Малцинство.

Ще се гласува тогава самото заявление. Които сж съгласни съ искането на г. Иванъ Желевъ да му се счита врѣмето отъ 20 ноември 1915 г. до 15 януарий т. г., прѣзъ което е билъ арестуванъ, като врѣме прѣкарано въ отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Малцинство.

Пристъпваме къмъ дневния редъ: докладъ на прошегарната комисия.

Има думата г. докладчикътъ Коста Лулчевъ.

Прѣди това, обаче, има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ Д. Тончевъ: Г. г. народни прѣдставители! Помнете, че и миналата година бѣхме взели тукъ рѣшение, щото прошегарната комисия да не рѣшава никакви въпроси, които сж свързани съ финансови срѣдства, безъ да се попита и вземе мнѣнието на Министерството на финанситъ. Азъ виждамъ отъ списъка, че комисията е рѣшила цѣлъ редъ такива въпроси, за които министерството нѣма извѣстие.

В. Кознички: Имате грѣшка. Има официални писмъ.

Министъръ Д. Тончевъ: Виждамъ въкои такива. Затова ще ви се моля, г. г. народни прѣдставители, и сега да вземемъ същото рѣшение, щото комисията да докладва само опѣши свои рѣшения, за които има мнѣнието на Министерството на финанситъ, а другитъ, по които не е вземано това мнѣние, да ги изпрати въ Министерството на финанситъ, за да си даде то мнѣнието, защото ние трѣбва да знаемъ въ какво положение ще се намѣри нашиятъ бюджетъ.

Докладчикъ К. Лулчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще ви докладвамъ прошенето на училищното настоятелство въ с. Сърница, Хасковска околия, подъ № 18 отъ списъкъ I. Селото Сърница се намира близо до старата гранична линия на турската граница. За помѣщение на пограничната застава е построено едно здание, за постройката на което отъ държавата сж били отпуснати 2,000 л., а всичкитъ останали материали и работата сж дадени като помощъ отъ селото. Сега, понеже зданието е напукнато и никой не се помѣщава въ него, училищното настоятелство въ селото, което нѣма помѣщението за училище, моля Народното събрание да рѣши да се отпусне на селото това здание на заставата, за да го използва за училището.

Отъ свѣдѣнията, които сж събрани отъ Военното министерство, се потвърждава напълно, че селянитъ на с. Сърница сж спомогнали съ материали, съ работа, съ прѣвозъ и пр. за постройката на зданието. Мнѣнието на Военното министерство е, че това здание може да бѣде отпуснато на селото, за да бѣде използвано за училище, безъ, обаче, да бѣде съборено зданието, както първоначално училищното настоятелство е искало; впоследствие, обаче, училищното настоятелство съ редъ писма съобщава, че желеа само да ремонтира зданието и моли послѣдното да бѣде отпуснато за училище.

По свѣдѣнията, съ които комисията разполага, рѣши: „Отстъпва на училищното настоятелство на с. Сърница,

Хасковска околия, безусловно зданието, което е служило за погранична заграда, находяще се на около 4—500 метра от селото им, за нуждите на училището им“. Моля Народното събрание да възприеме това решение на комисията и да гласува отстъпването на зданието.

**Председателят:** Ще се гласува. Които са съгласни с мнението на комисията, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Прието.

**Докладчик К. Лулчев:** Ще ви докладвам прошенето № 33 от Тодорича Тодорова от Ловеч. По едно дъло, което тя е завляла, била е осъдена да заплати съдебни разноски и берии 118 л. Дълото, като призната бидна, е водено безплатно. Просителката, понеже и днес се намира в същото положение, моли Народното събрание да й опрости тая сума.

От свдъднията, които комисията има и от удостоверенията издадени от общинското управление се вижда, че тя действително се намира в бидно положение. Затова комисията възприе решението: „Да се опрости на просителката Тодорича Тодорова от Ловеч сумата 118 л., произхождаща от съдебни разноски и берии, дължима по изпълнителен лист № 16.885 от 1911 г., издаден от Софийския окръжен съд“. Мнението на Финансовото министерство също така е да бъде опростена тая сума.

От страна на комисията ходатайствам пред почитаемото Народно събрание да бъде възприето това мнение.

**Председателят:** Ще се гласува. Които са съгласни с мнението на комисията, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Прието.

**Докладчик К. Лулчев:** Ще ви докладвам заявление № 32.

**Председателят:** Има думата г. министърът на финансите.

**Министър Д. Тончев:** Г. г. народни представители! Като едно изключение от това, което ви молих да направите, аз ви заявявам, че съм съгласен да се разгледа сега прошенето № 32, за пенсия на наследниците на покойния Чернопфев, като добавям, че нямам нищо против отпускането на тази сума, която е определила комисията, ако Народното събрание я одобри.

**Докладчик К. Лулчев:** Г. г. народни представители! До Народното събрание е постъпило едно заявление от наследниците на бившия депутат Христо Чернопфев. В прошенето се излага съвсем накратко това, което Чернопфев е принесъл за освободителното дъло в Македония. При обявяването на войната Чернопфев, въпреки това, че е могъл, поради депутатския си мандат, да не бъде в редовете на борците, той сам е отишъл и участвувал в сраженията. На 23 октомври м. г. той пада убит всрѣд боя. Наследниците му, състоящи се от спруга и три дъца, се отнасят с прошение до Народното събрание и го молят да отпусне една народна пенсия за заслугите на покойния Чернопфев.

Комисията, като има пред вид заслугите, които Чернопфев е принесъл, участието му в революционните движения, участието му в войната напоследък и всичко онова, което той е принесъл от началото на своята дѣятелност до последния си момент в боя, рѣши: да се отпусне на наследниците на покойния Христо Чернопфев една народна пенсия. Решението на комисията е оформено по слѣдующия начин: „Да се отпусне на наследниците на покойния Христо Чернопфев 3.000 л. годишна пенсия, както слѣдва: на спругата му Тота Чернопфева 1.200 л. годишно до живот и на малолѣтните му дъца Тодора, Станка и Ботю по 600 л. годишно, от които на първите до оженването, а на последния до навършване пълнолѣтие.

Г. г. народни представители! Без да говоря повече по този въпрос, ходатайствам пред Народното събрание, да се уважи решението на комисията и да се отпусне тази пенсия.

**Председателят:** Ще се гласува. Които приемат предложението на комисията да се отпусне на наследниците на покойния Чернопфев 3.000 л. годишна пенсия, по начин, както се излага, да си вдигнат ръката. Прието единодушно

Има думата докладчикът г. Александър Ботев.

**Докладчик А. Ботев:** Г. г. народни представители! Ще ви докладвам заявление № 19 по списъка. Това е прошенето на общинския съвет на с. Джебене, Карловска околия. Съветът, като излага, че през 1891 г. се обявила на публична продаж една мѣра, която била съвдана до тѣхното село и която дотогава била въ услуга на гурското население, което се е изселило и при продажбата на тази мѣра то конкурирало и я купило за 40.386.55 л., казва, че досега, докато са подали прошенето, общината изплатила сумата 28.339 л. и оставало да изплати една сума от 12.047.55 л., обаче, поради слабите свои ресурси, не е въ състояние да плаща повече. Държавата възбужда иск против общината, снабдява се с изпълнителен лист и бирникът по изпълнителните дѣла съобщава на общината да внесе сумата; общината, обаче, не може да внесе тая сума и бирникът туря под заповѣтъ слѣщата онази мѣра, която селото по-рано е купило. Сега общинският съвет моли народното представителство да опрости остатъка от дължимата сума, заедно с лихвите до днес.

Г. г. народни представители! Това заявление е разгледано от прошетарната комисия, изпращано е на два пъти въ Министерството на финансите — един път, за да се искат свдъдния за състоянието на общината. Ето какви свдъдния дава Министерството на финансите: (Чете) „Общински имоти и доходи: общината има една върбова гора съ пространство 1.000 декара, на стойност 41.000 л. и една селска мѣра около 1.180 декара на стойност 35.900 л. От тѣх само гората дава годишен доход около 200 л. Бюджетът на общината за 1914 г. възлиза на 9.213 л. приход и толкова разход; за 1915 г. възлиза на 10.000 л. приход и толкова разход“. И се забѣлѣзва по-нататък, че „приходът е главно от общинските върхнини, наложени върху прѣжит дѣнци въ максималните размѣри. Дългов: към частни лица общината дължи 41.502 л., от която сума 28.000 л. се дължат към състоятелни селяни, от които са вземани въ заем за купуване Мранчовската държавна мѣра и която сума са лихвите възлиза на около 40.000 л. Към държавата: общината дължи 1.200 л. държавни данѣци и за учителски заплати и 13.500 л. за доизплащане стойността на купената държавна Мранчовска мѣра“. Съ друго едно писмо. Финансовото министерство казва слѣдното: (Чете) „Като ви повѣрѣвамъ заявлението на общинския съвет на с. Джебене, Карловска околия, съ което моли да му се опрости сумата 12.047.55 л., която жителитѣ на с. Джебене дължат на хазната, за откупена на публичен търг мѣра, имамъ честь да Ви явя, че моето мнение е да се опрости на общината сумата“.

Прошетарната комисия, като има пред вид всичко това, че по-голямата част от стойността на закупената от с. Джебене мѣра е изплатена и че материалното състояние на общината не позволява да се изплати остатъкът на тая сума, намѣри, че трѣбва да ходатайствува пред вас, г. г. народни представители, да се съгласите и вземете решение, щото цѣлния остатък от дължимата към държавната хазна по изпълнителния лист сума, заедно с лихвите и до днес, да бъде опростена на жителитѣ от с. Джебене, Карловска околия.

И азъ от името на прошетарната комисия ви моли да възприемете туй решение.

**Председателят:** Ще се гласува. Които са съгласни с мнението на комисията по докладвания въпрос, а именно да се опростят 12.047.55 л. заедно с лихвите на общинския съвет въ с. Джебене, Карловска околия, дължима към държавното съкровище, моля, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Прието.

Има думата докладчикът г. Атанас Германски.

**Докладчик А. Германски:** Ще ви докладвам прошение № 26 от жителитѣ на с. Левочево, Пашмаклийска околия. Въ заявлението се казва, че от прѣди 50 години тѣ притежат гората „Пазлачище“ от 100 декара. Съдѣбният конгресъ тази гора останала въ границитѣ на България, а с. Левочево въ границитѣ на Турция и като така експлоатацията на тая гора не е могла да се води от селянитѣ. Затова селото се отнесло до Българската екзархия, за да уреди тѣ въпроса за експлоатацията на тая горъ от 100 декара. На направения постѣпки от Екзархията, чрезъ Външното министерство до Министерството на земледѣието, това послѣдното отговаря съ-

дуещето, въ отговора, който е от 5 декември 1915 г.: (Чете) „За да не би гората на с. Левочево да прѣмине въ частни рѣкѣ въ ущърбъ на училищното дѣло въ това българско село и още, за да може да се запази гората отъ всѣкакви кражби и опустошения, на мнѣние съмъ да се помоли Негово Блаженство Екзарха да даде своето съгласие, щото въпросната гора да се стопанисва отъ Стагнимашкото лѣсничейство за въ полза на училището въ с. Левочево. Суматъ, които лѣсничейството ще добива отъ тая гора срещу редовни позволителни, ще се внасятъ въ Министерството на външните дѣла и на изповѣданията за прѣдаване на Българската екзархия въ Цариградъ за смѣтка на селското училище въ Левочево“. Така е била уредена експлоатацията на тая гора да става отъ държавата за смѣтка на с. Левочево“. Обаче слѣдъ закона за яйлаците, тази гора е била обявена за държавна. Кѣмъ заявлението си левочанци прѣдставятъ редовни документи за собственостъ.

Прошетарната комисиия прѣпрати прѣписката въ Министерството на земледѣлното, което съ писмо № 2.148 казва слѣдното: (Чете) „Като Ви възвръщамъ тукъ приложено заявлението на жителитѣ на с. Левочево, заедно съ приложенията му, изпратени отъ министерството съ отпущението Ви подъ № 510, отъ 25 февруарий 1905 г., имамъ честъ да Ви явя, г. прѣдседателю, че молбата на просителитѣ е напълно справедлива и слѣдва да се удовлетвори по слѣдните съображения. 1. Селото Левочево прѣдставлява единъ крѣпостенъ актъ за правособственостъ на левочевската гора, истинността, валидността, и задължителността на който е безспорна. 2. Съ министерско писмо № 28.149 отъ 5 декември 1905 г. до Министерството на външните работи и на изповѣданията е било признато на Левочевското училищно настоятелство правото на прихода отъ левочевската гора, който се внасятъ ежегодно чрезъ Българската екзархия въ Цариградъ“.

Комисията, следъ като взе всичко това прѣдъ видъ, намери за необходимо да рѣши да се отпусне въпросната гора отъ 100 декара съ граници отъ пѣтя подъ Сарнеръ до сивата, отъ тамъ по пѣтя до Рангеловата ливада, отъ тамъ до керемичницата и отъ тамъ до Сарнеръ, а отъ другата страна до хаджи-Османовия айлъкъ, на жителитѣ на с. Левочево.

Отъ страна на комисията ходатайствувамъ прѣдъ Народното събрание да възприеме рѣшението на комисията.

Прѣдседателятъ: Ще се гласува. Които сѣ съгласни съ мнѣнието на комисията да се отстъпи на общината на с. Левочево гората съ прочетенитѣ отъ г. докладчика граници, съ пространство 100 декара, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Прието.

Докладчикъ А. Германски: Ще ви докладвамъ прѣписката № 25. Жителитѣ на с. Мала-църква, Самоковска околия, по покупка, по крѣпостенъ актъ, прѣписъ отъ който прилагатъ кѣмъ прѣписката, притежаватъ пасбище съ гора подъ название „Скакавецъ-Мусино-Стране“. Прѣзъ 1905 г. тая гора е описана за яйлакъ. Жителитѣ на това село съ заявлението си молятъ да не имъ се отчуждава тая гора, понеже е необходима за поминѣка на жителитѣ за издръжка на училището. Тѣ изтъкватъ, че селото имъ се намира на 1.200 метра надъ морското равнище и като така никакво земледѣлие не става тамъ и че единствената имъ издръжка сѣ доходитъ отъ горитѣ.

На исканитѣ свѣдѣния отъ Министерството на земледѣлното и държавнитѣ имоти отговаря се слѣдното: (Чете) „За покупката на тия имоти прѣди четири години, Малопърковци сѣ броели на първитѣ стопани цѣли 13.360 л. Яйлакътъ „Мусино-Стране“ изцѣло е скалистъ и тукъ-тамъ обрасълъ съ единични смърчови дървета и планински явори, сѣщо има отдѣлни смърчови и яворови гнѣзда отъ малка голѣмина. Яйлакътъ „Скакавецъ“ отъ пѣлото пространство само  $\frac{1}{4}$  е обрасълъ съ смърчъ, брѣза и боръ, а останалитѣ  $\frac{3}{4}$  покритъ съ клежъ и голи пасбища. Селото Мала-църква е поставено въ най-негодни условия за живѣне, тъй като притежава малко общинска гора, която въ голѣмата си частъ е млада или пѣкъ арѣлата маса е вече изсѣчена, а понеже нѣма частни гори и земледѣлното е слабо поради горската почва (1.000 метра надъ морското равнище), затова населението е принудено да извършва много нарушения въ общинскитѣ гори. Яйлацитѣ „Скакавецъ“ и „Мусино-Стране“ не съставляватъ частъ отъ държавна или общинска гора, а взети заедно сѣ единъ комплексъ („Мусино-Стране“ и „Скакавецъ“) и

съ отстъпването имъ не ще се нахвърлятъ никакви граници на държавни или общински гори и нѣма да се прѣчи на еродирването и стопанисването имъ. Всичко това като се има прѣдъ видъ, а особено тъй, че жителитѣ на с. Мала-църква иматъ въпиноца нужда отъ тѣзи два яйлака, и най-послѣ туй, че държавата никога не се е ползувала отъ тия имоти, на мнѣние съмъ да се удовлетвори молбата имъ, като имъ се не отчуждава правото на паша и водопой и имъ се отстъпятъ даромъ за вѣчни врѣмена самораслитѣ дървета въ яйлацитѣ „Скакавецъ“ и „Мусино-Стране“.

Комисията, като взе всичко това прѣдъ видъ, рѣши да се удовлетвори тази молба, като се състѣпятъ на с. Мала-църква, Самоковска околия, даромъ за вѣчни врѣмена, самораслитѣ дървета яйлацитѣ „Мусино-Стране“ и „Скакавецъ“, при съсѣди: отъ долната бара на р. Лѣви Искръ, по дерето „Шинючки валогъ“, пасбище на с. Говедарци, пътеката прѣзъ „Мусино-Стране“, излиза на плочитѣ и по течението на р. Лѣви Искръ до „Окаденъ камѣкъ“, пасбището „Шуманица“, пасбището „Драганица“ до дерето „Скакавецъ“, до долната бара, като не се отчуждава ползуването имъ отъ паша и водопой.

Моля почитаемото народно прѣдставителство да възприеме мнѣнието на прошетарната комисиия и рѣши отстъпването на тѣзи два парчета, за които селото е платило 13.360 л.

М. Такевъ: Азъ бихъ желалъ да зная отъ г. докладчика, какво е мнѣнието на г. министра на земледѣлното и държавнитѣ имоти.

Докладчикъ А. Германски: Чегохъ ви неговия докладъ.

М. Такевъ: Какво казва той — не можахъ да чуя.

Докладчикъ А. Германски: Казва да се отстъпятъ.

Прѣдседателятъ: Ще се гласува. Които сѣ съгласни съ мнѣнието на комисията: да се отстъпи на с. Мала-Църква, Самоковска околия, гората, както се докладва отъ г. докладчика, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Прието.

Докладчикъ И. Веселиновъ: Ще докладвамъ заявлението № 10. Чрезъ г. министра на земледѣлното и държавнитѣ имоти е подадено заявление до Народното събрание отъ общинитѣ на с. с. Ново-село и Видима, Троянска околия. Въ това заявление се излага, че общинитѣ на тѣзи два села отъ незапаметни врѣмена сѣ притежавали и сѣ имали изключителното ползуване отъ горитѣ и пасбищата въ мѣстноститѣ „Бъзовъ-дѣлъ“ и „Поленици“. Това ползуване е продължавало до 1885 г., когато една горска комисиия е вземала тази гора и пасбище подъ надзора на държавата. Обаче прѣзъ 1891 г. друга комисиия, която е била съставена по чл. 8 отъ дѣйствующия тогава законъ за горитѣ, слѣдъ обстойна провѣрка, слѣдъ прѣгледане документитѣ, които сѣ имали, слѣдъ разпита на околнитѣ лица, съставила протоколъ № 5, отъ 26 септември 1891 г., съ който протоколъ въпроснитѣ гори и пасбища сѣ признаватъ за такива на с. с. Ново-село и Видима, Троянска околия. Въ същото врѣме, на 26 септември 1891 г., същата комисиия по чл. чл. 8 и 30 отъ тогавашния законъ за горитѣ, като е описала останалитѣ гори и пасбища на държавата, е изключила тѣзи гори и пасбища отъ държавнитѣ и ги е оставила на граница съ тѣхъ. Тѣй щото, съ протоколъ № 5 отъ същата дата, тѣ сѣ отдѣлятъ отъ държавнитѣ гори и въ него се казва, че се прѣдаватъ въ изключително ползуване на селата, тѣй, както е било по-рано, като гори и пасбища, които тѣ сѣ имали отъ незапаметни врѣмена. А въ другия протоколъ № 6 се казва, че тѣ сѣ изключватъ отъ границитѣ на държавнитѣ гори, тъй като съ протоколъ № 5 сѣ признаватъ за общински.

Това положение на спора между държавата и общинитѣ е продължило до 1912 г., когато специална комисиия отново е била натоварена да провѣри протоколитѣ № № 5 и 6 на самото мѣсто, за да може по арбитраженъ редъ да се разрѣши спорътъ и да се избѣгне единъ процесъ, който е могълъ да обрѣмни съ голѣми разходи общинитѣ на с. с. Ново-село и Видима. И дѣйствително, има съставенъ протоколъ отъ съдебния инспекторъ при Министерството на земледѣлното и държавнитѣ имоти, който заедно съ троянския лѣсничей, като е направилъ тази провѣрка на самото мѣсто, донесълъ е на Министерството на

земледелието за резултата. Това последното, при подаване на заявлението, което е предметът на разглеждане от Народното събрание, вписа въпроса въ Народното събрание. Въ мотивите си министерството казва: (Чете) „Министерството на земледелието и държавните имоти, като взема пред вид: 1. Че от дознанието съето на самото място от съдебно-административния инспектор при министерството и троянския лѣсничей, и от протокола на тия последните, държанъ въз основа на това дознание, се установява по единъ безспоренъ начинъ, че въпроснитъ гори сѣ били привързани отъ незапамятни врѣмена къмъ с. с. Ново-село и Видима и сѣ били оставени за общо ползуване на жителитъ отъ тия села — обстоятелство, което се потвърждава: а) отъ факта, че тия гори сѣ отдалечени отъ селата едва на 2—3 км.; б) отъ факта, че частнитъ ливади на тия села сѣ прѣснати изъ въпроснитъ гори; в) отъ факта, че до 1912 г. — когато е минала комисията по чл. 12 отъ закона за горитъ и е включила въпроснитъ гори въ държавнитъ — жителитъ на въпроснитъ села фактически сѣ използвали горитъ за своитъ нужди, безъ да сѣ грижали за това прѣчки отъ горскитъ власти; 2. Че съгласно чл. чл. 1 и 2 отъ закона за горитъ и чл. 28 алинея втора отъ закона за собствеността, имуществата и сервитутитъ, тия гори впадатъ въ категорията на общественитъ имущества на горѣказанитъ общини и, като такива, сѣ неотчуждаеми, следователно, държавата нѣма право да ги владѣе подъ никакъвъ прѣлогъ, нито пъкъ да ги придобива по давностъ; 3. Че сѣ завладѣването на тия гори отъ държавата, тая последната е нарушила категоричнитъ постановления на горѣказанитъ закони. Изказва следното мнѣние: молбата на новоселския кметъ се явява основателна и въпроснитъ гори слѣдва да се признаятъ за балталци на с. с. Ново-село и Видима“.

Проштарната комисия, като взема въ съображение събранитъ доказателства, мнѣнието на министерството и още съображението, че е изинино да се води процесъ между тия села и държавата, когато е очевидно и безспорно правото на жителитъ на тѣзи двѣ села, толкова повече, че тѣ се оплакватъ, че сѣ бѣдни, а за водене на този процесъ общинитъ трѣбва да се ангажиратъ съ гражданни разходи, въ съгласие, казвамъ, съ Министерството на земледелието и държавнитъ имоти, намира искането имъ за основателно и взема рѣшение въ смисълъ, както е изложено въ списъка № 1, а именно: да се уважи искането и да се отстъпятъ на тия села въпроснитъ гори въ изключително ползуване на вѣчни врѣмена.

И азъ, отъ името на комисията, моля Народното събрание да одобри това рѣшение.

**Прѣседателъ:** Има думата г. Михаилъ Такевъ.

**М. Такевъ:** Г. г. народни прѣдставители! Не бихъ желалъ да взема думата, ако въпросътъ не прѣдставляваше извѣстно принципиално значение, защото тъй, както ни се прѣдстави докладътъ, всички спорове за гори между общинитъ и държавата, съгласно протоколитъ отъ 1891 г., ще дойдатъ въ Народното събрание и то ще дава горитъ на общинитъ.

Г. докладчикътъ забрави да каже едно друго нѣщо: че протоколитъ отъ 1891 г. се унищожиха съ законъ и т. общинитъ се прѣдостави право да водятъ процеси, също и на държавата, ако протоколитъ не сѣ били въ нѣйна полза. И тогава се създаде законътъ отъ 1892 или 1893 г. и се заведоха процеси. По този начинъ се даде възможностъ и на общинитъ, и на държавата да доказватъ прѣдъ съдилищата своитъ права, защото тогава се констатира, че тъй нареченитъ съдебно-административни комисии вършеха прекрасни работи. И ще четете въ дневникътъ на Народното събрание какви обвинения сѣ съ изтъквали тукъ, въ Парламента, противъ такъва едни комисии, за да се унищожатъ тѣхнитъ рѣшения.

Днесъ, ние виждаме да се повтаря същата история слѣдъ толкова години. Нѣкаква административна комисия, състояща се отъ г. лѣсничей на околията и отъ единъ г. инспекторъ, намѣрила, че гората отъ 8.000 декара трѣбвало да се даде на общината, и народното прѣдставителство вдига рѣка да дава на общината държавната гора отъ толкова декара, която оттогава досега се е владѣла отъ държавата. Какъ можемъ ние да правимъ тия работи!

Не е въпросътъ тукъ за тия 8.000 декара. Въ България има милиони декари спорни земи, които създаватъ днесъ въ нашитъ окръжни и апелативни съдилища и въ Върховния касационенъ съдъ съ десетки, съ стотици процеси.

Щомъ като ние това разрешимъ така, че Камарата дава на тия хора да се ползуватъ, съгласно протоколитъ на тази административна комисия, на вѣчни врѣмена отъ тази гора, ние нѣмаме нравственото право утрѣ да отказваме на всички тия общини, които водятъ процеси съ държавата, които сѣ похарчили толкова много срѣдства да доказватъ, съгласно закона, своитъ права върху тѣзи гори. Тѣ ще прѣкратятъ процеситъ си и ще се обърнатъ къмъ властъ, въз основа на протокола на нѣкаква административна комисия отъ г. лѣсничей на околията, който знаемъ какъ лесно може да подпише протокола — имамъ куража да го кажа — подъ разни влияния.

Затуй, азъ бихъ молилъ народното прѣдставителство да каже на тѣзи почтени общинари, съгласно законитъ, съществуващи слѣдъ 1891 г., които закони унищожиха протоколитъ на тази комисия — а тѣ сѣ съ хиляди — да се обрне общината къмъ съдилищата и да получи право.

Опие единъ път, г. г. народни прѣдставители, подчертавамъ мисълта си, не е въпросътъ само за тия 8.000 декара, а въпросътъ е за принципа. Ще допуснете ли протоколитъ на комисията отъ 1891 г. да се възстановятъ, и да се повръщатъ на общинитъ гори по този административенъ редъ, съ едно вдигане на рѣка, безъ да е проученъ въпросътъ, както трѣбва? Ние, народното прѣдставителство, написаме законъ, общинитъ да се обърнатъ къмъ съдилищата, и държавата също така, ако на нѣкоя община е прѣдана гора споредъ нѣянитъ документи. Какъ ние ще отбѣлимъ, какъ ние ще изземемъ, както се изразяватъ, дѣла отъ съдилищата, да ги внасяме въ Парламента и да вдигаме рѣка, както бѣше отдевѣшниятъ случай, но не искахъ да говоря? Каза се: защото г. министърътъ на земледелието даде такова мнѣние. Въпросътъ за ямлацитъ е голѣмъ въпросъ въ България. За него има рѣшение отъ Народното събрание — чл. 1 алинея втора отъ закона за горитъ; тѣ се отчуждаватъ за държавна полза слѣдъ прѣдварителна справедлива оцѣнка. Слѣдъ туй се написе законъ, че на тази община се продава този ямлакъ. Продава се — сега направихъ тази справка. Тѣ като сѣ намѣрили, че много имъ се виждатъ паритъ — вѣроятно, нѣкой приятелъ ги е научилъ, че може и безъ пари да стане тази работа — подаватъ заявление: „Молимъ да подарите гората“. И ние вдигаме рѣка и я подаряваме!

Азъ съжалявамъ, че днесъ г. министърътъ на земледелието и държавнитъ имоти го нѣма тукъ, а той трѣбваше да даде своето мнѣние тукъ, en connaissance de cause, да чуемъ какъ е работата.

Затуй, г. г. народни прѣдставители, нѣка оставимъ това заявление безъ послѣдствие, а на общината кажемъ да се обрне, съгласно законитъ на страната, къмъ съдилищата, както сѣ се обърнали повечето български общини, които иматъ спорове за гори, мѣри, и балталци спрѣмо държавата, или държавата спрѣмо общинитъ. Иначе ще влѣземъ въ единъ безизходенъ пътъ, който може да бѣде фаталенъ за интереситъ на държавата и на общинитъ, и, ако щете, ние можемъ да отворимъ вратата на много политически злоупотребления.

**Прѣседателъ:** Ще се гласува.

Има двѣ мнѣния. Едното е на комисията: да се уважи искането на Новоселския общински съветъ, да се отстъпи на жителитъ на с. с. Ново-село и Видима държавнитъ балталци отъ 8.000 декара въ мѣстността „Бъзовъ-дѣлъ“ и „Поленици“. Другото прѣдложение, което прави г. Такевъ, е да се остави безъ послѣдствие това искане, понеже този въпросъ е за разрѣшение отъ съдебната властъ.

Ще се гласува най-напрѣдъ мнѣнието на комисията. Който сѣ съгласенъ съ това мнѣние, да си вдигнатъ рѣката. Мнозинство. (Оспорване отъ лѣвицата)

Моля, г. да. Ще повторимъ гласуването, понеже имамъ оспорване. Който сѣ съгласенъ съ мнѣнието на комисията, да си вдигнатъ рѣката. Виждате, явно мнозинство е.

Има думата докладчикътъ г. Христо Янковъ.

**Докладчикъ Х. Янковъ:** Ще докладвамъ заявлението № 20 по списъка. Кметътъ на Босидеградската община, Кюстендилска околия, е подалъ заявление до Народното събрание, въ което излага, че прѣвъ 1895 г. е било построено едно училище за прогимназия и за основно училище. По прѣпорѣката, тогава, на окръжната училищна инспекция, тѣ сѣ разширили зданието, за да могатъ въ послѣдствие да се развиятъ четвърти и пети класове, да се отвори пълна гимназия. Тѣ сѣ нагодили това училище така, щото да може да служи за всички 63 села, които сѣ



намираме във това краище, Босилеградско, и цъли 15—20 години досега, казват въ заявлението си, то служи за единъ просвѣтенъ и културенъ разсадникъ на цълата бивша Босилеградска околия. Отъ тъзи съображения си се ръководили строителитъ на училищното помъщение, което, безъ мѣстото, е струвало около 40 хиляди лева.

Босилеградската община е употребила всички усилия за да може да изплати задълженията си по постройката на това училище. Обаче поради нейното много трудно материално положение, останало е да дължи 11.072.35 л. на прѣдприемача на постройката, нъкой си Никола Игнатовъ. Отъ с. Цигриловци, Трънско, които не е могла да изплати. Въ послѣдствие, прѣдприемачътъ завежда дѣло и осъжда общината. Така че, общината, като е осъдена да заплати тази сума заедно съ лихвитъ, днесъ дължи повече отъ 30 хиляди лева.

Като излага бюджетното състояние, като прилага всички документи, съ които доказва какъ е било въ началото, когато се е почнало построяването на училището, и като излага какво е положението на общината, има ли възможностъ да си изпълни задължението или не, подкръпена съ документи, кметътъ на общината моли Народното събрание да се съгласи да посме държавата задължението отъ 30 хиляди лева, срѣщу училищното здание, заедно съ двора и градината, които струватъ повече отъ 100 хиляди лева, и по такъвъ начинъ да спаси положението, да не отиватъ да имъ секвестриратъ доходитъ, както имъ ги секвестриратъ.

Подкръпя заявлението си съ едно извлъчение отъ общинския бюджетъ, въ което се констатира въ приходитъ и разходитъ въ послѣднитъ три години. Прѣвъ 1912 г. прѣдвидено е да постъпятъ по бюджета 15.166.20 л., а постъпили само 11.760.56 л. Прѣвъ 1913 г. прѣдвидено е да постъпятъ по бюджета 15.418 л., а постъпили само 6.059.76 л. Прѣвъ 1914 г. прѣдвидено е да постъпятъ по бюджета 16.807 л., а постъпили само 10.782.71 л. Така че, всяка година се оказва дефицитъ, общината все забавява, и по никакъвъ начинъ не може да изплати този дългъ, а прѣдприемачътъ налага запоръ на общинскитъ вѣрхници, които слѣдва да се плащатъ. Така че, общината се намира въ много трудно положение.

Това положение на общината се потвърждава съ едно удостоверение отъ окръжния управителъ, въ което, като се изброяватъ приходитъ и разходитъ по бюджетитъ за годинитъ 1912, 1913 и 1914, както ги казахъ и азъ, казва се: (Чете) „Наспроти този бюджетъ, чийто главни приходи пера сж отъ редовнитъ и извънредни добавъчни стотинки, общината не е въ състояние да изплати отъ редовния си бюджетъ дълга, който тя дължи на Никола Игнатовъ отъ с. Цигриловци, Трънско околия, за напрана отъ послѣдния училището въ с. Босилеградъ, състоящъ се отъ 30 хиляди лева. Освѣтъ това, сжщата община нѣма никакви общински имоти, които, ако биха се продали, да се заплати отъ тѣхъ казанитъ дългъ“.

Независимо отъ това, има едно удостоверение отъ постановната комисия, въ което, освѣтъ че се потвърждава туй, което е казалъ окръжниятъ управителъ, по по-нашироко се обяснява, (Чете) „че тая община не притежава никакви недвижими имоти, като пасища и пр., отъ които да получава нѣкакви доходи, че бюджетнитъ приходи сж само общинскитъ вѣрхници върху държавнитъ данъци, вслѣдствие на което бюджетитъ ежегодно се приключватъ съ голѣми дефицити. Поминикътъ на населението е ладничарството изъ развити страни на царството и отчасти земледѣлството и скотовъдството. Други земледѣлчески култури въ района на общината не могатъ да вирѣятъ, освѣтъ житнитъ, които даватъ срѣдна реколта само при съвършено дъждовни години, а при малки суши реколтата е съвѣтъ слаба. Съ една дума населението е съвършено бѣдно и прѣкарва труденъ и мжченъ животъ“. Настоящото се издава за да се подкръпи, че по никой начинъ общината не може да изплати дълга си отъ 30 хиляди лева, дългъ къмъ прѣдприемача по построяване на училищното здание въ Босилеградъ.

Прилага се и изпълнителниятъ листъ. Освѣтъ това има протоколъ, държанъ отъ окръжния училищенъ свѣтъ, въ който сжщо така се съдържа подкръпа на всичко това. Той е изпратенъ въ Министерството на народното просвѣщение още въ 1910 г. и е утвърденъ. Така че всичко това доказва, какво е положението на тази община.

Босилеградскиятъ край, г. г. народни прѣдставители, познаватъ го всички, е бѣденъ край, и освѣтъ че общината е бѣдна, но и самото население е бѣдно. Прѣвъ видъ на това, че въ това училище се учатъ дъцата на 63 села,

които сж сжщо така бѣдни и нѣматъ поминикъ; прѣвъ видъ на всичко изложено въ книгата и документитъ, които тукъ приведохъ и прочетохъ на г. г. народнитъ прѣдставители; като се има прѣвъ видъ и писмото на г. министра на финанситъ, който оставя рѣшението на този въпросъ напълно на благоусмотрѣнието на Народното събрание и тѣй като — забравихъ да ви кажа — отъ общинския свѣтъ има държано постановление, съ което общината отстъпва училището, като съ това подкръпя заявлението на кмета, комисията рѣши въ смисълъ уважава се молбата на кмета на Босилеградската община, Кюстендилска околия, като дългътъ ѝ отъ 30.000 л. посме държавата, а общинското училищно здание става държавна собственостъ.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! Тѣй, както прѣдлагатъ селянитъ на Босилеградската община да стане, не е въ тѣхнитъ интересъ. Азъ съмъ билъ въ Босилеградъ прѣди осемъ години и мога тожко да подкръпя твърдението на г. докладчика, че, ако имаме бѣденъ край въ България, то е именно Босилеградскиятъ. Тѣзи 60 и тожкова села, за чийто дѣца говори г. докладчикътъ, че се учатъ тамъ, сж дѣйствително безъ всякакви срѣдства за прѣпитание. Виждахъ тамъ хора, дѣйствително, безъ ризи на гърба и виждахъ да се хранятъ не съ нѣкакво жито, а съ алда, която, докато е топла, е мека, а щомъ изстине, е вече невъзможно да се ханне; и като твърдя това, претендирамъ да кажа още, че, може-би, той е единъ отъ най-бѣднитъ краища на нашето отечество. Ангажирали сж се да правятъ училище за 30.000 л., и когато слушахъ доклада, азъ дѣйствително се удивлявахъ на тѣхната рѣшителностъ да се нагърбятъ съ такава колосална за тѣхнитъ срѣдства сума, и сега, като се оказало, че не могатъ да я платятъ, молятъ държавата да вземе това здание за свое и да посме отгорѣ дълга. Тѣ прѣдлагатъ аданието да бѣде държавно, но то е едно много неумѣство искане. Азъ бихъ се съгласилъ на друго и мисля, че добръ ще направи г. докладчикътъ да поправи своя докладъ: така държавата посме да плати дълга на Босилеградската община, като това здание се даде на общината да ѝ служи за училище. Защото, когато вие ще вземете рѣшение, че държавата взема това здание, тя може да го употреби за други свои нужди, а общината нѣма възможностъ да прави друго училище. И ако говоря на тази тема, то е затуй, защото ви прѣдлагатъ да стане аданието държавно, а стане ли то държавно, общината ще се лиши отъ училище, затуй нѣма нужда то да става държавно, както искате въ вашето прѣдложение, а трѣбва да си остане пакъ училище на общината, като държавата, чисто и просто, посме да плати този дългъ, защото общината нѣма възможностъ да го заплати. По този начинъ вие ще дадете възможностъ на тази община да може да си изплати дълга и това здание да ѝ послужи за училище; иначе общината ще остане безъ училище, а ти това не заслужава.

Прѣдседателътъ: Има думата г. министърътъ на просвѣтата.

Министъръ П. Пешевъ: Азъ мисля, г. г. народни прѣдставители, че г. Такевъ не е правъ, защото, като стане училището въ Босилеградъ държавно, държавата ще го употреби най-цѣлесъобразно. А какъ ще бѣде употребено най-цѣлесъобразно едно здание, построено за училище, освѣтъ като се даде пакъ за училище? Прогимназията въ Босилеградъ, като пограниченъ и бѣденъ градъ, е пакъ държавна и може ли държавата като има свое училище, да го употреби за други нужди, освѣтъ временно, когато трѣбва.

М. Такевъ: Държавата ще взима ли наемъ, г. министъръ?

Министъръ П. Пешевъ: Но държавно ли е, то е пакъ обществено, и ще се употреби за своето прѣдначинение и държавата най-добръ ще го ремонтира и поддържа, защото общината не ще има срѣдства да го поддържа.

М. Такевъ: Ще иска ли наемъ държавата?

В. Кознички: Нѣма да иска.

Министъръ П. Пешевъ: Ето защо мисля, че най-правилно е прѣдложението на комисията и то трѣбва да се

възприеме, защото и при онова предложение на г. Такева цялът се постига, но по-добър се постига тя, ако училището остане държавно, защото държавата ще го гледа и ще го поддържа по-добър.

**М. Такев:** Но да служи за училище.

**Министър П. Пешев:** За училище ще служи, разбира се, няма за какво друго да служи, освен ако някога доприва за други нужди. Както виждате, сега всички училища се употребяват за други цели.

**Докладчик Х. Янков:** Г. г. народни представители! Жителите и общинските съвети на Босилеград, заедно с кмета, сж си направили смъртка, тв сами искат това и ние уважаваме молбата им.

**М. Такев:** Тв не знаят какво искат.

**Докладчик Х. Янков:** Тв по-добър си знаят смъртката, отколкото ние и затова аз ще моля г. Такева да се съгласи.

**Н. Мушанов:** Ама г. Такев повече иска, г. Янков.

**Докладчик Х. Янков:** Наемът няма да искаме, а държавата ще го издържа като училище на бвдна община, съгласно закона за народната просвета.

**Председателят:** Ще се гласува. Които сж съгласни с мнението на комисията, да се поеме от държавата дългът на Босилеградската община на сума 30.000 л., изразходвани за постройка на училището им, моля, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Прието.

**Докладчик Х. Янков:** Ще докладвам прошение № 14 — молба от Спаска Ив. Василева, жителка на Кюстендил, лично за себе си и за малолетните си деца за опрощаване на сума. Спаска Василева подава заявление до Народното събрание, въ което казва, че мъжът ѝ, който бил държавен бирник, поради свъпното доверие, което имал към своите заместници, които оставил, последните му злоупотребили 5.928-82 л. Впоследствие той е бил даден под съд и наистина доказало се, че той не е злоупотребил тая сума и затова е бил осъден само граждански, а не уговоно. Воее е изпителнителен лист, обаче настъпила Балканската война, той отива войник, умира, и оставя жена му, просителката, заедно с два момичета.

Заявлението е пратено въ Финансовото министерство, което е поискало сввдвния от Кюстендилското окръжно финансово управление; последното дава сввдвния, че действително това семейство е сввсвм бвдно; че имало една къща, която струвала около 6.000 л., но избрвало едновременно, че има и други задължения на сума 9.799-59 л. При тия задължения, въ които влиза и един ипотечен дълг към Чинувническото кооперативно спестовно застрахователно дружество, което не може да си събере сумата, семейството получава 400—600 л. годишен наем и пенсия от 37 л. мвочно, сж който доход се издържа. И мнението му е да се опрости сумата. Финансовото министерство оставя разрешението на въпроса на благоусмотрението на Народното събрание.

Комисията, като има првдв видв всичките тия документи, като взе въ съображение бвдното положение на това семейство, рвщи да се опростят само лихвите на дължимата сума, начина от 22 февруарий 1906 до окончателното ѝ изплащане и 1.005 л. сжзбни и по водене на дълото разности, а искането на просителката за опрощение на дължимата главница от 2.965-41 л. се остави без последствие. Така че, от името на комисията аз ходатайствам првдв почитаемите народни представители да се опростят лихвите заедно с сждебните разности.

**М. Такев:** Какви имоти има?

**Докладчик Х. Янков:** Само една къща, на стойност 6.000 л., която е ипотекана и други задължения от 9.799 л.

**Председателят:** Ще се гласува. Които сж съгласни с мнението на комисията да се уважи искането на Спаска Ив. Василева, въ смисъл да се опростят само лихвите

и сждебните разности, а не и главницата, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Прието.

**Докладчик Х. Янков:** Ще докладвам прошения № 21. — Тодор Райчев, жител от София, подава заявление, въ което казва, че бил длжностно лице въ тракцията и работилницата при софийската гара, обаче изпълнявал длжността касиер, тв като нмало титуляр. Првз 1903 г. се извършила кражба на софийската гара и били откраднати повврените му суми, които възлизали на 6.072-77 л. Държавата е държала него отговорен за тази сума. От заведеното слвствие по този случай се доказало, че той, действително, не е злоупотребил сумите, а че тв били откраднати от нкои тогава македонствуващи лица, без да се знаят тия лица, което се потвържда от едно удостоверение, издадено от сждебния слвдовател, който е водил слвствието. Просителът моли да му се опрости сумата от 5.523-11 л. Приложил е към молбата си едно удостоверение от Тестеджийското селско общинско управление, от което се вижда, че той нма никакви имоти; приложил е, така сжщо, едно удостоверение от Софийското общинско управление, въ което се казва, че той е бвдеш, по занятие е желвзничар с 3-50 л. надница, има съпруга 40-годишна, майка 65-годишна и син 14-годишен ученик; и не притежава никакви имоти.

Комисията, като има првдв видв обстоятелствата, при които е станала тази кражба; като има првдв видв бвдното му семейно положение и мнението на Финансовото министерство, изказано въ писмо № 2.197 от 3 март 1915 г., въ което се казва: (Чете) "... имам честь да Ви яви, че въз основа на сввдвнията, събрани от финансовите власти моето мвние е, да му се опрости сумата", ходатайства првдв почитаемото народно представителство да се опрости на Тодор Райчев сумата 5.523-11 л., по изпълнителен лист № 9.724 от 1907 г., произхожда от дълг към държавното съкровище.

**Председателят:** Които приемат мнението на комисията, моля, да си вдигнат ръката. (Мнозинство) Прието.

Има думата докладчикът г. Петър Лисев.

**Докладчик П. Лисев:** Ще докладвам прошение № 12. Подадена е молба от Христо Гърков, от с. Малкоградци, Харманлийска околия, въ което излага, че слвдв връщането на турците, той заварил своята къща и пвлия въ пепелище. Потрбен му бил дървен материал, за да направи за своето семейство и своя добитък помещения, и затова е поискал позволително от кмета за отсичане на дървен материал, но кметът не е имал позволители, защото и общината е била изгорела, и му дал устно позволение; просителът, обаче, не е отишъл да насвче потребното количество дървен материал въ опрвдленото мвсто, а въ друго мвсто, впоследствие на което му е бил съставен акт от органите на горската власт, сж който му е била наложена една глоба от 160 л. и обезщетение за общината от 160 л.; нмалт срвства да обжалва постановлението на горската власт и то влиза въ законна сила; слвдв туй приставът се явява да събере сумата. Той подава молба до Народното събрание и иска да му се опрости цялата сума. Ние изпратихме молбата на г. министра на земеделието и държавните имоти, за да прослвди какв стои цялата работа и да даде мвние какв трбва да се разрши. Изпратено това заявление на лвсниците, той дава мвние, че трбва да се опрости само сумата по обезщетението, защото мировият съдия е отмвнял постановлението на горската власт относително плащането на обезщетение от други 15—20 хора, които сж обжалвали своите постановления, а сумата от 160 л., като глоба, да не се опрощава.

Прешетарната комисия като разгледа тази молба рвщи да се удовлетвори молбата на просителя въ смисъл: опрощава се на просителя само сумата за обезщетението — 160 л. — а глобата му си остава въ сила, и трбва да се събере. Ето защо, аз ви моля, г. г. народни представители, да уважите това рвшение на прешетарната комисия.

**Председателят:** Ще се гласува. Които сж съгласни с мнението на комисията, да се опрости на просителя Христо Гърков, от с. Малкоградци, сумата 160 л., обезщетение, наложено му за нарушение закона за го-



ритъ, а остатъкътъ — глобата — да се събере, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Докладчикъ П. Лисевъ: Ще докладвамъ прошение № 11. Подадена е една молба отъ настоятелството на варненското гимнастическо дружество „Черноморски юнакъ“. Въ тази молба настоятелството излага, че съ своитѣ скромни сръдства и съ тия на варненскитѣ градски общински и окръженъ сѣвѣти, дружеството сполучава да построи прѣзъ 1910 г. единъ салонъ за физическото развитие на членоветѣ му и на учащата се младежъ въ града; този салонъ е билъ обложенъ отъ 1911 до 1914 г. съ 1.402-63 л. данѣкъ сгради. Въ същата молба се казва, че касата на дружеството е свършено слаба и нѣма сръдства да изплати този данѣкъ. Независимо отъ това, настоятелството се позовава на чл. 2 пунктъ д и е отъ закона за данѣка върху сградитѣ и моли Народното събрание да опрости тази сума. Прилага едно удостоверение отъ Българската народна банка, варненски клонъ, отъ което се вижда, че дружеството има задължение къмъ нея за още 20.000 л.; прилага също и една смѣтка отъ прѣдприемача по напратата на салона — нѣкой-си Никола Шишковъ — по която смѣтка дружеството има да дава още 8.216-79 л.

Пронетарната комисия изпрати тази молба до г. министра на финанситѣ. Той дава мнѣние, че сумата може да се опрости. Пронетарната комисия възприе мнѣнието на Финансовото министерство. Вслѣдствие на това, азъ моля почитаемото народно прѣдставителство да опрости сумата 1.402-63 л. на въпросното настоятелство, произтичаща отъ данѣкъ сгради.

Прѣдседателътъ: Ще се гласува.

А. Коновъ: Нѣма кворумъ.

Прѣдседателътъ: Има кворумъ, г. Коновъ.

Които сѣ съгласни съ мнѣнието на комисията да се опрости на настоятелството на варненското гимнастическо дружество „Черноморски юнакъ“ сумата 1.402-63 л., произтичаща отъ данѣкъ сгради за годинитѣ 1911 до 1914 г., моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Моля докладчика г. Георги Голевъ да докладва.

Докладчикъ Г. Голевъ: Ще докладвамъ заявлението № 27. Г. г. народни прѣдставители! Постѣпило е едно заявление отъ Катерина Антонова Запрянова, жителка отъ гр. София. Покойниятъ ѣ съпругъ Антонъ Запряновъ билъ въ съдружие съ А. Давидовъ, бившъ управителъ на българско транспортно бюро въ София. Между разнитѣ транспорти, които сѣ прѣкарвали, имало една военна доставка, която, като пристигнала на горноорѣховската митница, А. Давидовъ не ѣ освободилъ своевременно. Като не освободилъ своевременно стоката, митницата му налага магазинажъ 460 л. 60 ст. Митницата дала прибирането на горната сума на втория софийски съдебенъ приставъ, който успѣлъ да прибере отъ съдружието само 82 л. и

80 ст. Слѣдъ това съдружникътъ А. Давидовъ ликвидира и напуска България. Въ това врѣме умира и Антонъ Запряновъ, и дългътъ остава да се плаща отъ наследницитѣ на Запрянова, които въ случая трѣбва да платятъ не само сумата, но и 10% лихва. Наложено е било запоръ върху пенсията на Катерина Запрянова, която пенсия възлиза на 69 л. мѣсечно. Отъ този запоръ се получава 17 л. мѣсечно, тъй че за издржката на сѣмейството на Запряновъ оставатъ само 42 л. Сѣмейството се състои отъ нея, Катерина Запрянова, на 55 г. и дѣщери: Невѣяка на 21 г. и Цвѣтанка на 18 г. — студентки. Отъ удостоверението, което имѣ е издадено отъ общината, се вижда, че не притежаватъ никакви други имоти, освѣнъ пенсията. Просителката моли да ѣ се опрости това задължение къмъ държавата. Комисията, слѣдъ като разгледа молбата, прѣпрати ѣ на г. финансовия министъръ за мнѣние. Смѣтката отъ финансовото управление за това задължение е слѣдната: главница 460-60 л., лихва досега 644-84 л., разпоски 84 л., или цѣлото задължение възлиза на 1189-44 л., отъ които сѣ прибрани: отъ А. Давидовъ и С-не 82-80 л. и отъ наследницитѣ на Антонъ Запряновъ 17 л., всичко 99-80 л.; оставатъ за прибиране 1089-84 л. Мнѣнието на г. министра на финанситѣ е да се опростятъ само лихвитѣ на това задължение, а главницата заедно съ съдебнитѣ разпоски да се изплатятъ отъ дължниците. Комисията възприе това мнѣние на г. министра и моли народното прѣдставителство да се съгласи да се опростятъ само лихвитѣ, а останалото задължение да се плати отъ наследницитѣ.

Прѣдседателътъ: Които сѣ съгласни съ мнѣнието на комисията, да се опростятъ на просителката Катерина Запрянова само лихвитѣ, 644-84 л., а главницата и разпоски да се събератъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Понеже други заявления не може да се докладватъ днесъ, защото нѣма докладчицитѣ, ще се счита, че дневниятъ редъ е изчерпанъ.

Имамъ да съобща при закриването на засѣданието, че е постѣпилъ отъ Министерството на финанситѣ законопроектъ за намаление вноското мито и други бѣрин на сипунитѣ отъ типа „Сънлайт“. Този законопроектъ е вече раздаденъ на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Осѣнъ законопроектитѣ и прѣдложенията, които вчера поставихме на дневния редъ, за следующето засѣдание не бжде поставенъ и този законопроектъ.

Споредъ правилникъ, слѣдующето засѣдание е въ понеделникъ. Въ понеделникъ, обаче, е празникъ, следователно, трѣбва да се съберемъ въ сръда. Но прѣдъ видъ на туй, че материалътъ е много малкъ, бюрото прѣдлага слѣдующето засѣдание да бжде въ петъкъ. Които сѣ съгласни съ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 5 ч. 30 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателъ: Д-ръ Д. К. ВАЧОВЪ

Секретаръ: Д-ръ В. МИХАИЛОВЪ

Началникъ на Стенографското бюро: Т. ГЪЛЖБОВЪ